

AJALUGU: NII LAULIS ANSAM- BEL VENNASKOND:

Hertsog Magnus? Seda küll. Aga laulusõnadest vastust küsimusele, kes “Liivimaa kuningas” Magnus õieti oli, me ei leia. **Andres Adamson** teeb seetõttu ekskursiooni XVI sajandi Liivimaale. Loe leheküljelt 48

EESTI: KA SINA, BRUTUS!

Andres Langemets tuletab meelde **dr. phil. Goebbelsile** omistatud kuulsat mõtet: kuuldes sõna “kultuur”, haarab käsi kabuuri järele. Kelle käsi Eestis haarab? Ega's ometi mitte Kultuuriministeeriumi oma? Loe leheküljelt 36

40 Eesti on täis müüte üliõpilaskorpide ja seltside vandenõulikust rollist riigi juhtimisel. Nii kunagises wabariigis kui praeguses. Tänapäevase riigi “hallideks kardinalideks” on peetud EÜS-i. Kuidas on aga sõrmuste isandatega üldiselt? **Arvi Tap-Tapver** võttis ette pisikese ekskursiooni.

WALLENBERG

KROONIKA:

KesKus'i ja Eesti Entsüklopeediakirjastuse ühine väljasõit XX sajandi värvi-kirevasse Eestisse. Sõnas ja pildis. Vaata leheküljelt 52

MUUSIKA:

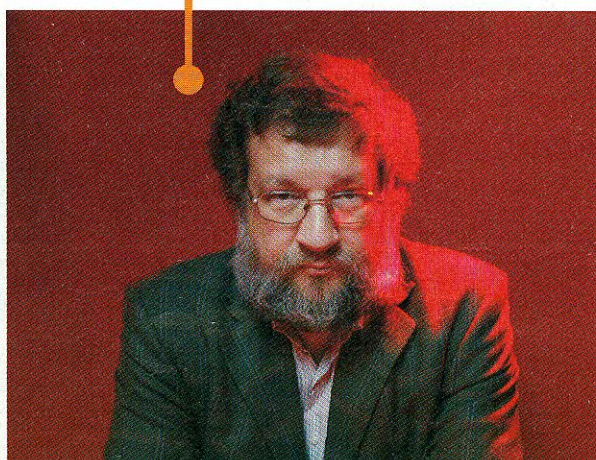
PIDULIKU NIMEGA:

Estonia teatris on **Erkki-Sven Tüüri** ooper “Wallenberg”. **Raoul Wallenbergist**, kes päästis natside kүүsist aukartustäratava hulga inimesi. “Wallenberg” kui eriline nähtus sundis **Juku-Kalle Raidi** Erkki-Svenile mõnd küsimust esitama. Loe leheküljelt 23

ETTEPANEK:

ÕPPIDA... AGA MITTE ÜHEL, VAID MITMEL

MOEL: Ajastu tehnilisi võimalusi mitte kasutav ülikool on lihtsalt rumal, märgib Tallinna Ülikooli rektor **Rein Raud** intervjuus **Pirgita-Maarja Hallasele**. Loe leheküljelt 41

Erkki-Sven Tüür:

“Pealegi... Mis on klassika?”

PIDULIKU NIMEGA LAVATÜKK: Maikuus näidatakse Estonia teatris **Erkki-Sven Tüüri** ooperit “Wallenberg”. **Raoul Wallenbergi** nimelisest mehest, kes päästis natside kүүsist aukartustäratava hulga inimesi. “Wallenberg” kui eriline nähtus sundis **Juku-Kalle Raidi** Erkki-Svenile mõned küsimused esitama.

Wallenberg on Estonia teatri eetris maikuus. Loll küsimus on alati pädev: miks sa selle ooperi kirjutasid?

Raevust ja kaastundest. Totalitaarsete võimurite vägivald ja jõhkruks on põhjustanud tohtul hulgal süütute inimeste kannatusi, see omakorda on tinginud minu isiklikud eelnevalt mainitud emotsioonid selle teemaga seoses.

Muusikast ja keelest: eks seda asja ole nimetatud ju ka “antifašistlikuks”. Kas seepärast just saksa keel?

Teksti kirjutas saksa draamakirjanik Lutz Hübner muusikalisele lavateosele, mis oli Dortmundi Ooperiteatri tellitud. Sellest see keelevalik. Muide, minu ettepanekul kasutati ka vene ja inglise keelt.

Mil moel keel üldse muusikat suudab teha? Kunagise rokkmuusika kirjutajana tead sa ju hästi, mil

MUUSIKAT TOIMETAB
DJ PICKNEY TIGER

Mõni maailma mastaabis tipporkester karismaatilise dirigendiga võib olla oma intensiivsuse ja energiaga mitu korda rokkivam kui mõni ennasttäis ja klišeedesse takerdunud rokenrollibänd.

desse takerduv rokenrolli-bänd.

Lutz Hübner muusikalisele lavateo-
sele, mis oli Dortmundi Ooperiteatri
tellitud. Sellest see keelevelik. Muide,
minu ettepanekul kasutati ka vene ja
inglise keelt.

**Mil moel keel üldse muusikat suu-
dab teha? Kunagise rokkmuusika
kirjutajana tead sa ju hästi, mil
moel sõna kõla muusikat käänab.**
Vägagi. Olen hiljemgi (st mitte rok-
kžanris) kirjutanud muusikat eesti,
ladina, kreeka, vene, inglise, saksa,
soome ja prantsuse keelsetele teks-
tidele. See, kuidas erinevad keeled
käivitavad erinevat laadi meloodilist
mõtlemist, on pikem teema.

**President Ilves andis lavastaja
Dmitri Bertmanile kaks aastat
tagasi teo eest Maarjamaa Risti IV
klassi ordeni. Mida sina ise
presidendina teinud oleksid?**
Lisanud veel miskise innovatsioo-
nipreemia – teadaolevalt on see esi-
mene ooper ajaloos, mis lavastati val-
davalt interneti vahendusel.

**Ja kultuuripreemia ka – pea kogu
tümile. Sulle, eelmainit lavastajale,
Arvo Volmerile, Neeme Kuningale
ja Ene-Liis Semperile?**
Mis mul selle peale kosta?

**Mida õieti tähendab veidike tobe
sõnapaar “antifašistlik” ooper?**
Ma ise olen seda lugu küll antito-
talitaristlikuks nimetanud, kust-
kohast see “antifašistlik” sinna ette
kleepus, ma ei tea. Samahästi võiks
ta olla ka “antikommunistlik”. Anti-
inimsusevastane.

**Raoul Wallenbergi mälestusteraa-
matut oled sa kindlasti lugenud?
Kuna?**
Kui pead silmas eesti keelde tõlgitud
Christoph Ganni raamatut, siis seda
lugesin aastal 2001, pärast ooperi esi-
etendust Dortmundis. Aga Wallen-
bergist on kirjutatud üle saja raamatu.

ARTUR SADOVSKI/POSTIMEES/SCANPIX

Üht-teist lugesin ka enne seda. 1998.
aastal olin Viinis ühe oma plaadi sal-
vestusel, seal külastas mind Lutz Hüb-
ner, kellega koos otsisime üles Raoul
Wallenbergi sekretäri tema Buda-
pesti perioodist. Mees, kes oli natside
käest pääsenud tänu Wallenbergile,
jutustas oma läbielamistest. Vägagi
muljetavaldav.

**Kuhu sa ise oma loomingus selle
asja asetad? No näiteks, kui sul on
kook, siis millise lõiguga on tegu?**
Et mitte liiga spetsiifiliseks minna,
ütleme nii – ühe loominguperioodi
kokkuvõte. Seda just muusikalise
mõtlemise osas. Aeg on aeg – kirju-
tasin seda 1999–2000.

**Dmitri Bertmani lavastused on igal
pool kõvasti elevust tekitanud. Kui-
võrd see sinu jaoks oluline on?**
Andeka inimese tegevus ei genereeri
ükskõiksust, Bertman ei ole erand.

**Nüüd tsiteerin: “täieliku maitsetuse
ja ülima geniaalsuse hapral piiril
balansseeriv” asi (Alvar Loog, Tava-
line Postimees). Kuidas sa sellist
püri sõnades kommenteerid?**
Ei oska kuidagi kommenteerida. Eks
see kõik ole vaataja ja kuulaja silma-
des-kõrvades kinni. Minule impo-
neeris igatahes see, kuidas ta tajus
muusikat ja kui tundlikult ta sellest
lähtus. Ja see sünergia, mis tekkis
Ene-Liisi ja Dima nägemusest, on
võimas.

**Kas kaasaegne muusikateater kõne-
leb sinus mingil moel rohkem kui
klassikaline?**
Tösi ta on.

**Millest sul oma muusikas ükskõik
on? Mida sa unustada suudad või
tahad?**
Miiks ma peaksin midagi tahtma unu-
stada? Ebaolulisemad asjad vajuivad ise
kuhugi tahapooles. Üldiselt ma tege-
len ainult nende asjadega, mis mulle
tõsiselt korda lähevad, seega ei saa
mul ses osas, mida olen teinud, kui-
dagi millestki ükskõik olla. Kui mõt-
led seda, mis mind külmaks jätab, siis
see on tühisus. Ajuvaba praalimine ja
mulli ajamine. Ses mõttes populaar-
sus ei huvita mind karvavõrdki.

**Millise muusika pilti sa rahakoti
vahel kannaks?**
Tead, see pildifetiš ei ole minu rida. Ja
fotoalbum nangunii rahakoti vahele ei
mahuks, vähemalt mitte minu raha-
koti vahele.

**Kas klassika ja rokenroll oma puh-
tal kujul on surnud?**
Nagu ütleb Alliksaar – “surm ainult
olemisest teise retk” –, seega peab
olema ettevaatlik nii kategoori-
liste hinnangutega. Pealegi, mis on
klassika? See, mis oli saja aasta eest
modernne, on täna klassika. Kõik
sõltub sellest, kuidas ja milleks
midagi teha. Mõni maailma mas-
taabis tipporkester karismaatilise

dirigendiga võib olla oma intensiiv-
suse ja energiaga mitu korda rokki-
vam kui mõni ennasttäis ja klišee-
desse takerduv rokenrollibänd. Võib
tulla ette ka teistpidi näiteid. Miski ei
ole mustvalge.

**Kas sa oled oma seitsmenda süm-
foonia valmis saanud?**
Umbes kuu aega tagasi.

Kuhu sa ta nüüd paned?
Küll ta juba kuhugi pannakse, juuni-
kuus kõigepealt Frankfurdi Alte Operi
(üks Saksamaa tuntumatest kontserdi-
saalidest) lavale, septembris Cincinnati
Music Halli lavale ja kui kõik kenasti
laabub, siis oktoobris Estonia kont-
serdisaali lavale. Mina olen ta pannud
riiulisse, teiste asjade kõrvale.

**Ja kui sa Hiiumaal oma muusika-
kama kokku paned (just praegu,
nagu ütlesid), siis kuhu sa tegelikult
kõigepealt selle kraamiga sattuda
sooviksid? No kui saaks valida?**
Ausalt – need lood ongi sattunud
nii suurepärasesse paikadesse, et
mul jääb üle ainult hääd tänumeelt
tunda. Ei ole mul mingeid erisoove.
Võin sulle ju mõned toredamad näi-
ted tuua: Viini Musikverein, Amster-
dami Concertgebouw, Londoni Royal
Albert Hall, Pariisi Salle Pleyel, Ber-
liini Philharmonie, New Yorgi Car-
negie Hall... Arvad sa, et ma kunagi
oskasin unistada, et mu lood nendes
saalides kõlavad?

